

Δύο, εις στόμα ένα ή Μουσική μετάπλαση του μπεκετικού σύμπαντος

«Όχι εγώ» του Ζήση Σέγκλια, κείμενο Σάμουελ Μπέκετ / Μουσική
διεύθυνση: Νίκος Βασιλείου. Σκηνοθεσία: Σάββας Στρούμπος.

Γιώργος Σαρηγιάννης

23/02/2023

Ένα σύντομο μονόπρακτο -ένας σύντομος μονόλογος- είναι το «Όχι εγώ»(1972) του Σάμιουελ Μπέκετ: μία γυναίκα μιλάει χειμαρρωδώς, χωρίς ειρμό, με αναφορά σε κάποια ακαθόριστη τραυματική εμπειρία από το παρελθόν της, σε ένα χωράφι, στο Κρόκερ της Ιρλανδίας, εμπειρία απωθημένη στη μνήμη της. Το ιδιαίτερο στο έργο είναι ότι ο ιδιοφυής ιρλανδός συγγραφέας-κορυφή του 20ου αιώνα ζητάει να φωτίζεται με μία δέσμη μόνο το στόμα της, μέσα σε ένα θεοσκότεινο περιβάλλον, με την παρουσία ενός μόλις διακρινόμενου Ακροατή, απροσδιόριστου φύλου.

Ο λόγος, εντελώς θραυσματικός και εκτοξευόμενος, όπως επίσης είναι η αυστηρή οδηγία του συγγραφέα, με μεγάλη ταχύτητα δεν επιτρέπει εύκολα την κατανόηση του κειμένου -λέξεις μόνον ακούγονται. Ο Μπέκετ μοιάζει να έχει πια διαρρήξει εντελώς τη σχέση του με τη γλώσσα και να αφήνεται και να αφήνει το θεατή του στην αίσθηση ενός υπαρξιακού κενού που χαρακτηρίζει, άλλωστε, όλο του το έργο -μιας απόγνωσης τραγικής, χωρίς κάθαρση. Γι αυτό, ίσως, αγγίζει περισσότερο από άλλους συγγραφείς, σύγχρονους ή προγενέστερους του, έστω και χωρίς κάθαρση, την αρχαία τραγωδία.

Ο Ζήσης Σέγκλιας, χρησιμοποιώντας τη μετάφραση του Θωμά Συμεωνίδη, και με τη συνεργασία του σκηνοθέτη Σάββα Στρούμπου έκαναν μία, καταρχάς, πολύ τολμηρή κίνηση: να μεταπλάσουν το μονόλογο του Μπέκετ σε έργο μουσικού θεάτρου. Με αλλαγές στην υφή του: ο μονόλογος έγινε «ντουέτο» και το στόμα, δύο κορμιά από τη μέση και πάνω, με το επί σκηνής μικρό μουσικό σύνολο να υφαίνει ένα,

σύγχρονης γραφής, μουσικό χαλί που πάνω του κεντιέται -χωρίς να μελοποιηθεί- ο λόγος, με ρυθμούς άλλοτε συμβατούς προς το κείμενο και άλλοτε αντιστικτικά. Τελικά, όμως, αυτός καθαυτός ο μπεκετικός λόγος ενέχει τη μουσική. Και, χωρίς να μελοποιηθεί, οι ήχοι του μπλέκονται με τους μουσικούς ήχους. Και αν δεν τηρείται το μπεκετικό «γράμμα», το πνεύμα του μπεκετικού σύμπαντος είναι παρόν. Με εξαιρετική, κατά τη γνώμη μου, επιτυχία.

Τα δύο αλλόκοτα, σαν εξωγήινα, πλάσματα, με τα μαλλιά θύσανο, με τα πρόσωπα και το διακρινόμενο μέρος του κορμού βαμμένα λευκά, που αναδύονται μέσα από τον προμηθεϊκό βράχο και που, στο τέλος, καταδύονται μέσα σ' αυτόν, και ο Ακροατής, μία φιγούρα βγαλμένη, λες, από το ιαπωνικό θέατρο, με βαμμένο, επίσης, άσπρο το κορμί, τυλιγμένος με ένα κόκκινο σκοινί και δεμένος με αυτό από το βράχο, που σαν να προσπαθεί εις μάτην να τον μετακινήσει, να κόψει τον ομφάλιο λώρο, καθηλωμένος σε μία οντολογική ακινησία, εκφράζουν, πιστεύω, με περισσότερο από ικανοποιητικό τρόπο, την ουσία του σύντομου κειμένου. Φωνές, φωνίτσες, λόγος άναρθρος, φθόγγοι, εισπνοές, εκπνοές, γρυλίσματα, μελίσματα, λαρυγγισμοί, τρεμουλιάσματα της φωνής, κραυγές, ψίθυροι, παιχνιδίσματα με τη γλώσσα, παιχνιδίσματα με τα χείλη, φωνητικές ακροβασίες... -όλα, έστω και αν, έτσι, γίνεται ακόμα πιο δύσκολη η πρόσληψη του κειμένου από το θεατή- επιστρατεύονται από το συνθέτη και από τον Σάββα Στρούμπο που ακολουθεί τη μέθοδο του δασκάλου του Θεόδωρου Τερζόπουλου ο οποίος έχει δημιουργήσει σχολή και απλώνουν χρονικά το κείμενο. Μία εξαντλητικά δουλεμένη παράσταση.

Στα (υπερ)θετικά της, και η αισθητική της: η σκηνική εγκατάσταση της Κατερίνας Παπαγεωργίου -αυτός ο βράχος που καταλήγει σε αναλόγιο, ο ριγμένος μέσα στην ερημιά της σκηνης-, το κόκκινο σκοινί του Ακροατή, τα κοστούμια της και το όλο στάιλινγκ, οι καίριοι φωτισμοί, οι σχεδιασμένοι από τον Χρήστο Μπεθάνη δίνουν ένα γερό χέρι βοήθειας στη σκηνοθεσία. Και, φυσικά, το μουσικό μέρος, με τον μουσικό διευθυντή Νίκο Βασιλείου, για άλλη μια φορά, να αναμετριέται και να διακρίνεται σε εκτέλεση σύγχρονης μουσικής. Η Έβελυν Ασουάντ και η Έλλη Ιγγλίζ αποτελούν δύο εξαιρετικά όργανα- φωνητικά και σωματικά-, ουσιαστικά δύο, εις στόμα ένα, που τα συμπληρώνει με την αρμονική κίνησή του ο

Ακροατής Μπάμπης Αλεφάντης. Μία ακόμα επιτυχημένη ανάθεση της Εναλλακτικής Σκηνης της Λυρικής σε σύγχρονο έλληνα συνθέτη.

(Πλουσιότατο και καλόγουστο το -δίγλωσσο, ελληνικά και αγγλικά, στα βασικά- πρόγραμμα της παράστασης -υπεύθυνος έκδοσης, επιμέλεια ύλης Χαράλαμπος Γωγιός-, με μία, κατά τη γνώμη μου, αδυναμία: τα εμπεριστατωμένα κείμενά του αφορούν περισσότερο τους ειδικούς του χώρου και λιγότερο το θεατή/ακροατή/αναγνώστη στον οποίο θα έπρεπε να απευθύνονται, ώστε να τον φωτίσουν στο δύσβατο δρόμο του έργου, της παράστασης και της μουσικής).